

O'ZBEKISTONDA START-UP LOYIHALARNING RIVOJLANISHI VA AMALIYOTGA JORIY ETILISHI: INNOVATSION EKOTIZIM, INSTITUTIONAL MUHIT VA IQTISODIY SAMARADORLIK TAHLILI

Djumabayeva Nodira Yuldashevna

Toshkent amaliy fanlar universiteti

Tarmoqlar iqtisodiyoti va buxgalteriyasi

kafedrasida katta o'qituvchisi

[Tel:90-123-44-27](tel:90-123-44-27)

E-mail: yuldashevna1310@gmail.com

ANNOTATSIYA: Mazkur ilmiy maqolada O'zbekistonda start-up loyihalarining rivojlanish jarayoni, innovatsion ekotizimning institutsional tarkibi hamda texnologik tadbirkorlikning milliy iqtisodiyotga ta'siri kompleks iqtisodiy-statistik tahlil asosida o'rganiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi mamlakatda shakllanayotgan start-up ekotizimining rivojlanish omillarini aniqlash, innovatsion infratuzilma institutlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilish hamda start-up loyihalarining iqtisodiy o'sish, bandlik va texnologik modernizatsiyaga qo'shayotgan hissasini baholashdan iborat. Tadqiqot metodologiyasi sifatida iqtisodiy-statistik tahlil, komparativ tahlil, institutsional yondashuv hamda start-up ekotizimi modellarini tizimli tahlil qilish usullari qo'llanildi.

Tahlillar natijasida O'zbekistonda start-up ekotizimi so'nggi yillarda davlat siyosati, texnoparklar, inkubatorlar va venchur kapital institutlari faoliyati orqali jadal rivojlanib borayotgani aniqlandi. Xususan, IT Park Uzbekistan faoliyati, innovatsion markazlar va start-up inkubatsiya dasturlari texnologik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynamoqda. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, mamlakatda ro'yxatdan o'tgan start-up loyihalari soni yil sayin ortib bormoqda va venchur investitsiyalar hajmi ham sezilarli darajada kengaymoqda.

Tadqiqot natijalari start-up ekotizimining rivojlanishi innovatsion iqtisodiyot shakllanishining muhim institutsional omili ekanligini ko'rsatdi. Shuningdek,

texnologik tadbirkorlikning rivojlanishi bandlik darajasini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirishga xizmat qilmoqda.

Kalit so'zlar: start-up ekotizimi, innovatsion iqtisodiyot, texnologik tadbirkorlik, venchur kapital, IT Park, innovatsion infratuzilma, institutsional muhit.

АННОТАЦИЯ: В данной научной статье проводится комплексный экономико-статистический анализ развития стартап-проектов в Узбекистане, институциональной структуры инновационной экосистемы и влияния технологического предпринимательства на национальную экономику. Основной целью исследования является выявление факторов развития стартап-экосистемы в стране, анализ взаимосвязей между институтами инновационной инфраструктуры, а также оценка вклада стартап-проектов в экономический рост, занятость и технологическую модернизацию экономики.

Методологическая база исследования включает экономико-статистический анализ, сравнительный анализ, институциональный подход и системный анализ моделей стартап-экосистем. В результате проведенного исследования установлено, что стартап-экосистема Узбекистана активно развивается благодаря государственной инновационной политике, функционированию технопарков, бизнес-инкубаторов и институтов венчурного капитала.

Особую роль в развитии технологического предпринимательства играет деятельность IT Park Uzbekistan, инновационных центров и программ поддержки стартапов. Статистические данные свидетельствуют о ежегодном росте количества стартап-проектов и увеличении объемов венчурных инвестиций в стране.

Полученные результаты показывают, что развитие стартап-экосистемы является важным институциональным фактором формирования инновационной экономики. Кроме того, технологическое предпринимательство способствует созданию новых рабочих мест,

повышению уровня занятости и развитию высокотехнологичных отраслей экономики.

Ключевые слова: стартап-экосистема, инновационная экономика, технологическое предпринимательство, венчурный капитал, IT Park, инновационная инфраструктура, институциональная среда.

ABSTRACT: *This scientific article provides a comprehensive economic and statistical analysis of the development of startup projects in Uzbekistan, the institutional structure of the innovation ecosystem, and the impact of technological entrepreneurship on the national economy. The main objective of the study is to identify the key factors influencing the development of the startup ecosystem in the country, analyze the interconnections among innovation infrastructure institutions, and evaluate the contribution of startup projects to economic growth, employment, and technological modernization.*

The research methodology is based on economic-statistical analysis, comparative analysis, institutional approach, and systemic analysis of startup ecosystem models. The results indicate that Uzbekistan's startup ecosystem has been developing rapidly in recent years due to state innovation policies, the establishment of technoparks, startup incubators, and venture capital institutions.

In particular, the activities of IT Park Uzbekistan, innovation centers, and startup acceleration programs play a significant role in fostering technological entrepreneurship. According to statistical data, the number of registered startup projects in the country has been steadily increasing, while venture investment volumes are also expanding.

The findings demonstrate that the development of the startup ecosystem represents a critical institutional factor for the formation of an innovation-driven economy. Moreover, technological entrepreneurship contributes significantly to job creation, productivity growth, and the expansion of high value-added sectors within the national economy.

Keywords: *startup ecosystem, innovation economy, technological entrepreneurship, venture capital, IT Park, innovation infrastructure, institutional environment.*

XXI asr iqtisodiyotida innovatsiyalar va texnologik tadbirkorlik global iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri sifatida qaralmoqda. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi, ilm-fan va texnologiya integratsiyasining kuchayishi hamda bilimlarga asoslangan iqtisodiyot konsepsiyasining keng tarqalishi start-up kompaniyalarining ahamiyatini keskin oshirdi. Start-up loyihalar innovatsion mahsulotlar yaratish, yangi texnologiyalarni joriy etish va iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Global tajriba shuni ko'rsatadiki, innovatsion ekotizim rivojlangan mamlakatlarda start-up kompaniyalar iqtisodiy modernizatsiya jarayonining muhim komponenti hisoblanadi. Masalan, AQSh, Janubiy Koreya, Singapur va Isroil kabi davlatlarda start-up sektorining rivojlanishi yuqori texnologiyali iqtisodiyot shakllanishiga sezilarli hissa qo'shgan.

So'nggi yillarda O'zbekistonda ham innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Xususan, Innovatsion rivojlanish vazirligi, IT Park Uzbekistan, texnoparklar va start-up inkubatorlar faoliyati orqali texnologik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari shakllantirilmoqda.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, O'zbekistonda start-up ekotizimi hali rivojlanish bosqichida bo'lib, uning institutsional tuzilmasi, iqtisodiy samaradorligi va rivojlanish istiqbollari chuqur ilmiy tahlil qilish zarurati mavjud.

ADABIYOTLAR SHARHI (LITERATURE REVIEW)

Innovatsiyalar nazariyasining asoschisi sifatida J. Schumpeter iqtisodiy rivojlanish jarayonida innovatsiyalar va tadbirkorlik faoliyatining hal qiluvchi rolini ta'kidlagan. Uning nazariyasiga ko'ra, innovatsiyalar iqtisodiy tizimda "yaratuvchi destruksiya" jarayonini yuzaga keltiradi va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratadi.

Start-up ekotizimi tushunchasi D. Isenberg tomonidan keng rivojlantirilgan bo'lib, u innovatsion tadbirkorlikning muvaffaqiyati davlat siyosati, moliyaviy

infratuzilma, inson kapitali va bozor omillarining o‘zaro integratsiyasiga bog‘liqligini ta’kidlaydi.

Texnologik tadbirkorlik bo‘yicha ilmiy tadqiqotlarda venchur kapital institutlari muhim ahamiyat kasb etadi. Gompers va Lerner tadqiqotlarida venchur kapital innovatsion kompaniyalar rivojlanishining asosiy moliyaviy manbalaridan biri sifatida ko‘rib chiqiladi.

Shuningdek, StartupBlink global start-up ekotizimlari reytingi bo‘yicha tadqiqotlar turli mamlakatlarda start-up infratuzilmasining rivojlanish darajasini baholash imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy metodlar qo‘llanildi:

Iqtisodiy-statistik tahlil – start-up loyihalar soni, venchur investitsiyalar hajmi va texnoparklar faoliyati bo‘yicha statistik ma’lumotlarni tahlil qilish.

Komparativ tahlil – O‘zbekiston start-up ekotizimini boshqa davlatlar tajribasi bilan solishtirish.

Institutsional yondashuv – innovatsion infratuzilma institutlarining iqtisodiy rivojlanishdagi rolini o‘rganish.

Start-up ekotizimi tahlili – innovatsion markazlar, texnoparklar, inkubatorlar va venchur fondlar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni tahlil qilish.

Statistik tahlil

Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, O‘zbekistonda start-up ekotizimi so‘nggi yillarda jadal rivojlanib bormoqda.

IT Park Uzbekistan ma’lumotlariga ko‘ra:

Ko‘rsatkich	2020	2022	2024
IT Park rezidentlari	392	900+	1500+
Start-up loyihalar	150	350	600+

Ko'rsatkich	2020	2022	2024
IT eksport hajmi	46 mln \$	140 mln \$	344 mln \$

StartupBlink global reytingiga ko'ra, O'zbekiston start-up ekotizimi Markaziy Osiyoda tez rivojlanayotgan innovatsion muhitlardan biri hisoblanadi.¹

1-diagramma. O'zbekistonda start-up ekotizimining institutsional tuzilmasi va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri²

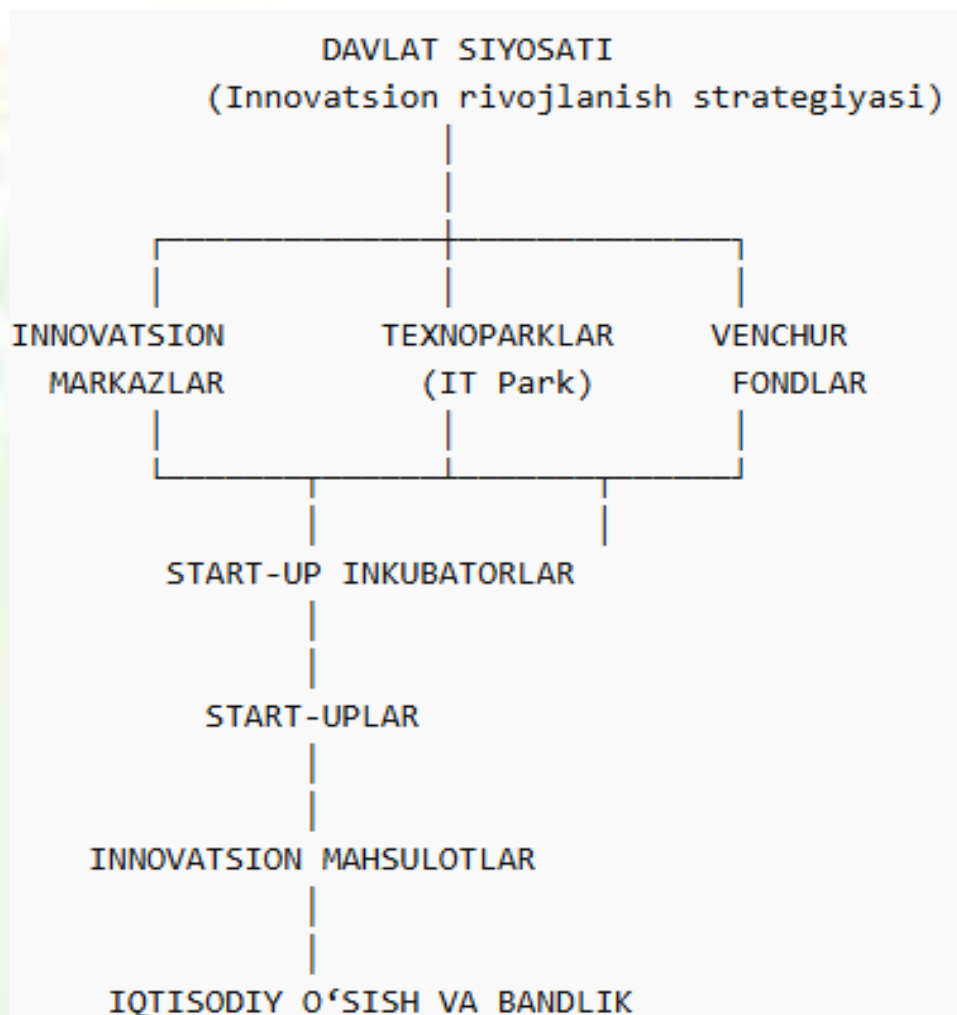

Diagramma tavsifi

Mazkur diagramma O'zbekistonda shakllanayotgan start-up ekotizimining institutsional tuzilmasini ifodalaydi. Diagrammada davlat siyosati, texnoparklar,

¹ <https://startupblink.com/startup-ecosystem/uzbekistan>

² Muallif ishlanmasi asosida. <https://startupblink.com> <https://it-park.uz>

venchur kapital institutlari hamda start-up inkubatorlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik aks ettirilgan.

Diagrammadan ko'rinib turibdiki, start-up ekotizimi ko'p darajali institutsional tuzilishga ega bo'lib, unda davlat siyosati, innovatsion infratuzilma va moliyaviy institutlar o'zaro integratsiyalashgan holda faoliyat yuritadi. Mazkur tizim innovatsion mahsulotlar yaratish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishga xizmat qiladi.

ILMIY NATIJALAR

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

Start-up ekotizimi rivojlanishi innovatsion iqtisodiyot shakllanishining muhim omili hisoblanadi.

Start-up kompaniyalar yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishni rag'batlantiradi.

Texnologik tadbirkorlik yangi ish o'rinlari yaratish orqali bandlik darajasini oshiradi.

Innovatsion infratuzilma institutlari start-up loyihalar rivojlanishining muhim katalizatori hisoblanadi.

XULOSA

1. Start-up ekotizimi innovatsion iqtisodiyot shakllanishining muhim institutsional omili hisoblanadi.

2. O'zbekistonda start-up infratuzilmasi so'nggi yillarda sezilarli darajada rivojlanmoqda.

3. Texnoparklar va inkubatorlar texnologik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynamoqda.

4. Venchur kapital institutlari start-up loyihalar moliyalashtirishning muhim manbasi hisoblanadi.

5. Start-up kompaniyalar bandlik darajasini oshirishga xizmat qiladi.

6. Innovatsion siyosat start-up ekotizimi rivojlanishining asosiy drayveridir.

7. Kelajakda start-up infratuzilmasini yanada rivojlantirish iqtisodiy modernizatsiyani tezlashtiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Schumpeter J. *Theory of Economic Development*. Harvard University Press.
2. Isenberg D. *The Entrepreneurship Ecosystem Strategy*. Harvard Business Review.
3. Gompers P., Lerner J. *The Venture Capital Cycle*. MIT Press.
4. World Bank. *Innovation Policy Report*.
5. OECD. *Entrepreneurship and Innovation Outlook*.
6. StartupBlink. *Global Startup Ecosystem Report*.
7. IT Park Uzbekistan. *Annual Report*.
8. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari.